

УДК 330.332

О.В. КУХЛЕНКО

Київський національний університет технологій та дизайну

**РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ
ЗА УЧАСТЮ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА**

В статті представлена характеристика одного з найважливіших джерел фінансування капітальних інвестицій – кредитів банків, визначена територіальна структура останніх, обґрунтовані основні завдання комерційним банкам для реалізації необхідних заходів в конкретних економічних регіонах України.

Ключові слова: інвестиції, банківська система, територіальна структура, кредитування

Постановка проблеми

Виконання затвердженої Кабінетом Міністрів України Державної програми активізації розвитку економіки на 2013–2014 роки, серед основних завдань якої названі стимулювання здійснення інвестиційних операцій в національній валюті, стимулювання реалізації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки, стимулювання інвестиційної активності суб'єктів малого підприємництва, потребує визначення найбільш ефективних напрямів використання інвестицій, зокрема за рахунок кредитів банків, у відповідних економічних регіонах країни. Стаття, що пропонується, містить оцінку територіального розподілу кредитних ресурсів, наданих комерційними банками суб'єктам господарювання за останні роки, та найбільш привабливі галузі економіки для інвестування в перспективі.

Актуальність досліджень

Актуальною є сьогодні проблема визначення оптимальної структури джерел фінансування інвестицій і місця в ній банківського сектора, а також територіального розподілу кредитних ресурсів по галузях економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Вагомий дослідницький внесок з питань стратегічних завдань держави у сфері інвестицій мають вітчизняні вчені В. Беседін, А. Гальчинській, В. Гейць, Ю. Гончаров; державного регулювання інвестиційної діяльності – О. Малярчук, В. Мартиненко, А. Музиченко, С. Захарін; фінансового та ресурсного забезпечення інвестиційної діяльності – О. Алимов, М. Денисенко, А. Гойко, М. Крупка; розвитку інвестиційної діяльності – В. Лановий, А. Пересада, В. Федоренко, О. Кухленко, О. Смірнова.

Основні результати дослідження

В структурі джерел фінансування інвестицій кредити банків посідають друге місце після власних коштів підприємств і організацій, зокрема у 2012 р. їхня частка сягнула 14,5%. Частка інших джерел – коштів державних та місцевих бюджетів, іноземних інвесторів, населення на індивідуальне житлове будівництво та будівництво власних квартир – у 3–5 разів менша.

Українська банківська система протягом 2012 р. демонструвала порівняні або навіть вищі темпи зростання, аніж фінустанови країн Європи; зокрема активи вітчизняних банків зросли майже на 11%, а у Європі – лише на 4,1%. Відповідно до рейтингу надійності українських банків, в якому взяли участь 88 найбільш активних і в якому оцінювання проведено РА «Стандарт-Рейтинг» за 6 групами факторів (достатність капіталу, якість активів, якість управління, доходність, ліквідність, фактори, що зменшують чутливість до ризику), рейтинг надійності очолили ІНГ Банк Україна, Промінвестбанк, Укресімбанк,

Ощадбанк.

Так, Промінвестбанк здебільшого кредитує підприємства паливно-енергетичного комплексу. Українські державні банки – Укресімбанк та Ощадбанк, активність яких зараз більша, ніж у середньому в системі, позичають фінансові ресурси таким енергетичним компаніям, як «Дніпрообленерго», «Західенерго», «Одесаобленерго», ДП «Енергоринок» тощо.

У регіонах України банківська система представлена крупними комерційними банками, їх філіями та відділеннями, малими і середніми банками, регіональними банками. Головні банки розміщені переважно в обласних центрах. Філії розміщують по всіх областях України, а відділення – в окремих областях.

Аналіз динаміки розміщення банків по території країни свідчить про стійку територіальну диспозицію, що обумовлює, в свою чергу, особливості розвитку банківської системи в регіонах. Виходячи з порівняльного аналізу, по економічних районах, де є економічний потенціал, значний розвиток промислового виробництва, сільськогосподарського виробництва, куди спрямовуються основні потоки інвестицій в основний капітал, значно вищі доходи населення, ніж в інших районах, там зосереджується більшість банків. Так у Центральному економічному районі їх частка складає 55,6%. Наступним по кількості банків є Придніпровський економічний район, його частка складає 9,2%. Далі Східний економічний район – 10%. Ці економічні райони є лідерами по кількості діючих банків в регіоні. В Донецькому та Південному економічних районах кількість банків знаходиться на одному рівні, відповідно 8,1% та 8,8%. В Карпатському, Подільському та Поліському економічних районах кількість діючих банків значно менша, ніж в інших регіонах.

Серед основних регіональних факторів розміщення філій крупних комерційних банків можна назвати наступні: геополітичне положення регіону; економічний розвиток регіону; розвиток виробничої інфраструктури; місцева політика влади.

З метою оцінки можливостей банків у регіональному інвестуванні недостатньо оцінювати лише їх територіальне розташування, а доцільно розглядати систему показників, які свідчать про конкретні можливості банків, а саме капітал банку (статутний капітал – стан капіталізації) та обсяг наданих кредитів, в тому числі довгострокових. Визначальним фактором впливу на розвиток фінансового ринку є попит на ті чи інші види послуг. Найбільш прибутковою банківською послугою є кредитування фізичних і юридичних осіб.

Розвиток банківської системи повинен базуватися на довгостроковому кредитуванні економіки і належної віддачі реального сектора. Об'єктами кредитування є витрати на реконструкцію, модернізацію, переобладнання та розширення вже діючих основних фондів, на нове будівництво та ін.. За умов стабільного розвитку економіки до 30% питомої ваги в загальному кредитному портфелі має спрямовуватись на довгострокове кредитування.

В табл. 1 наведені дані, що характеризують територіальну структуру кредитів, що надаються комерційними банками суб'єктам господарювання.

Таблиця 1. Територіальна структура всіх кредитів, наданих комерційними банками суб'єктам господарювання по економічних районах України у 2005–2012 р.р., відсотки

Регіон	2005 р.	2010 р.	2012 р.
Україна	100, 0	100, 0	100, 0
Донецький	9, 4	9, 7	10, 1
Карпатський	6, 3	6, 5	6, 5
Південний	9, 5	9, 5	9, 6
Подільський	2, 5	2, 6	2, 7
Поліський	4, 0	4, 2	4, 3
Придніпровський	15, 3	15, 1	14, 8
Східний	8, 9	8, 6	8, 4
Центральний	44, 0	43, 8	43, 6

Як свідчать дані таблиці, у 2012 р. майже половина всіх наданих кредитів (43,6%) припадало на Центральний економічний район. Це пояснюється тим, що до складу цього району входить потужний фінансовий регіон країни – місто Київ, який виконує функцію столичного регіону. Саме тут в центрі країни сконцентровано основні великі банківські установи. Тут відіграють визначну роль геополітичні, економічні, політичні фактори та розвинена інфраструктура.

Другим по обсягам кредитування економіки у 2012 р. був Придніпровський економічний район (14,8%). Така досить велика частка його в Україні пояснюється економічним розвитком регіону, розвитком виробничої інфраструктури. Це традиційно промислово розвинутий регіон країни і тому кредитування є дуже важливою складовою його розвитку.

Середні за розмірами частки в Україні мають Південний, Донецький, Східний економічні райони відповідно – 9,6%, 10,1%, 8,4%. Тут визначальну роль відіграють такі фактори, як економічний розвиток регіону, розвиток виробничої інфраструктури, політика місцевої влади. В цих економічних районах розвинуте промислове, сільськогосподарське виробництво, які потребують кредитів.

Незначні частки кредитування економіки в Україні у 2010 році мали Карпатський, Поліський, Подільський економічні райони – відповідно 6,5%, 4,3%, 2,7%. Таку ситуацію можна пояснити недостатнім економічним розвитком цих регіонів, слабкістю виробничої інфраструктури в них, неефективною місцевою політикою.

Особливий інтерес викликають обсяги довгострокового кредитування економіки регіонів України як надійного механізму фінансування інвестицій в основний капітал, оновлення і модернізації основних фондів економіки.

В табл. 2 наведені дані, що характеризують питому вагу довгострокових кредитів у загальному їх обсязі по економічних районах України.

За період 2005–2012 р.р. частка довгострокових кредитів у загальному обсязі кредитів зросла з 54,2% у 2005 р. до 67,2% у 2012 р., або на 13,0 відсоткові пункти. Відповідно значно зросла частка цих кредитів і в економічних районах.

Таблиця 2. Питома вага довгострокових кредитів у загальному обсязі наданих кредитів по економічних районах України у 2005–2012 р.р., відсотки

Регіон	2005 р.	2010 р.	2012 р.
Україна	54, 2	66, 1	67, 2
Донецький	43, 5	54, 2	54, 8
Карпатський	60, 1	71, 8	72, 4
Південний	58, 4	65, 3	67, 5
Подільський	55, 1	68, 0	70, 1
Поліський	51, 9	59, 4	60, 6
Придніпровський	57, 6	64, 4	66, 0
Східний	52, 4	59, 3	61, 9
Центральний	54, 1	62, 8	64, 8

Така тенденція значного збільшення частки довгострокового кредитування в загальному кредитному портфелі банків є характерною за останні роки. В той же час рівень обсягів довгострокового кредитування реального сектору економіки все ще залишається недостатнім.

Для стимулювання процесу інвестиційної діяльності за рахунок довгострокового банківського кредитування слід:

- запровадити механізм ефективного захисту прав кредиторів, прозорий порядок реалізації заставного майна;
- забезпечити підвищення рівня концентрації банківського капіталу шляхом підвищення капіталізації та платоспроможності банків, запровадження процедури реорганізації та ліквідації фінансово нестійких банків;
- стимулювати залучення грошових вкладів населення;
- створити спеціалізовану фінансову установу для здійснення довгострокового та середньострокового фінансування і кредитування пріоритетних інвестиційних проектів;
- стимулювати надходження іноземного капіталу в банківську сферу.

Найбільш привабливими сферами економіки для довгострокового банківського кредитування в регіональному розрізі можна вважати: для Донецького економічного району – переоснащення енергетичних потужностей, впровадження нових технологій у вуглевидобувну галузь, модернізація територіально-галузевого комплексу чорної металургії; Карпатського – створення системи протипаводкових споруд, розширення площі природоохоронних територій, модернізація матеріально-технічної бази туристично-рекреаційного комплексу; Південного – прискорення випуску продукції суднобудування, сільськогосподарського машинобудування, запобігання забрудненню Чорного та Азовського морів; Подільського – впровадження інноваційних технологій аграрного виробництва, що сприятиме його біологізації, модернізація підприємств легкої та харчової промисловості; Поліського – покращення екологічного стану річок та якості питної води, модернізація підприємств транспорту; Придніпровського – модернізація підприємств авіа- та приладобудування, зниження енергомосткості продукції металургійних підприємств; Східного – технічне переоснащення підприємств тракторного і сільськогосподарського

машинобудування, модернізація транспортної інфраструктури; Центрального – модернізація підприємств машинобудування, розвиток наукоємних виробництв на базі науково-технічного потенціалу м. Києва та ін., забезпечення експорту високотехнологічної продукції.

Висновок та перспективи використання результатів дослідження

Передбачене Програмою економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», запропонованою Президентом України, одне з ключових завдань – якнайширше залучення інвестицій для створення сучасного виробництва, впровадження нових знань, технологій і принципів управління, підвищення рівня зайнятості - дасть змогу, за умови його виконання, ефективно використовувати всі джерела інвестування, в тому числі кредити вітчизняних банків. Про це свідчать офіційні висновки МВФ та РА «Стандарт-Рейтинг» про те, що Україна має вельми чіткий та прогнозований базис для зростання, який є одним із найбільших серед країн ЄС та СНД.

Список використаної літератури

1. Губський Б.В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі. – К.: Наукова думка, 2004. – 390 с.
2. Денисенко М.П. Основи інвестиційної діяльності. – К.: Алерта, 2003. – 338 с.
3. Захарін С.В. Інвестиційне забезпечення інноваційно-технологічного розвитку економіки. – К.: КНУТД, 2011. – 343 с.
4. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. – К.: Лібра, 2002. – 472 с.
5. Федоренко В.Г. Основи інвестиційно-інноваційної діяльності. – К.: Алерта, 2004. – 431 с.

Стаття надійшла до редакції / Article received: 28.08.2013

Региональные особенности инвестирования экономики с участием банковского сектора

Кухленко О.В.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

В статье представлена характеристика одного из важнейших источников финансирования капитальных инвестиций- кредитов банков, определена территориальная структура последних. Обоснованы основные задания коммерческим банкам для реализации необходимых мероприятий в конкретных экономических районах Украины.

Ключевые слова: инвестиции, банковская система, территориальная структура, кредитование.

Region speciality of economic investment with participation of banking sector

Kuhlenko O.

Kyiv national university of technology and design

The article contain reference the important source of finance of capital investition- banks credit. Principal assignment for commercial banks from economic regions of Ukraine are substantiate.

Key words: investition, bank system, territory structure, credit.